

autoři referují, nepodchycoval dostatečně široké a kontrastní spektrum náboženských věr – k vlivu náboženství „asijského“ původu se asi průzkum věrohodně vyjádřit nemohl.

N. Blaikie a R. Wardová (Melbourne) zkoumali ve stati „Ekologické světové názory a ekologicky odpovědné chování“ různé aspekty vztahu mezi činiteli v titulu uvedenými, a to ve dvou souborech respondentů: mezi studenty melbournské techniky a ve výběrovém souboru obyvatel melbournské aglomerace. Intenzitu „ekologického světového názoru“ měřili podle odpovědí na 24 otázek zjišťujících: ochotu přinášet osobní oběti v zájmu zachování dobré kvality životního prostředí, názor na stupeň ohrožení životního prostředí, hospodářský růst, nutnost ochrany přírody a přírodních zdrojů, atp. Vysoký stupeň „ekologického světového názoru“ zjistili u 52 % celého souboru.

Rozsah „ekologicky odpovědného chování“ posuzovali autoři podle nákupu ekologicky relevantních produktů a podle účasti na odděleném sběru různých druhů odpadu. Procento respondentů chovajících se systematicky způsobem ekologicky prospěšným značně kolísalo podle druhu produktu či odpadu. Nejvyšší podíly ekologicky „odpovědných“ respondentů byly zaznamenány v účasti na sběru papíru a skla (54 %) a v odmítání výrobků obsahujících freon (70 %) – naopak slabý podíl „uvědomělých“ byl zaznamenán, pokud jde o účast na odděleném sběru plastových materiálů (14 %) a odmítání fosilních druhů paliv (4 %). Metodickým nedostatkem studie byla však v tomto ohledu skutečnost, že dotazník neumožňoval odlišit případy, kdy neúčast na odděleném sběru byla odrazem osobního nezájmu, od případů, kdy byla důsledkem deficitu organizačních předpokladů.

Aktivní účast na některém ekologickém hnutí či podniku (demonstrace apod.) uvedl jen nízký podíl (7-9 %) respondentů, přičemž podíly ekologicky uvědomělých byly v souboru studentů kupodivu jen nepatrně vyšší než v celém regionálním souboru populace. Finanční podporu ekologicky zaměřených akcí uvedla téměř čtvrtina dotázaných.

Pokud jde o vzájemný vztah mezi sledovanými činiteli, potvrdila se očekávaná souvislost mezi intenzitou ekologického uvědomění a ekologickým chováním – přitom výrazněji u

nákupu ekologicky neškodných výrobků než u účasti na odděleném sběru odpadu (praktikuje jej totiž i značný podíl lidí, jejichž ekologická uvědomělost není nijak vysoká a jejichž motivace pochází zřejmě z jiných zdrojů).

Z několika málo sledovaných sociodemografických charakteristik vykázal pouze *věk* výraznější vliv na ekologické chování spočívající v nákupu ekologicky neškodných výrobků a v účasti na odděleném sběru odpadů. Jako nejuvědomělejší se ukázala věková kategorie 25-44, případně 45-64 let, což autoři uvádějí v souvislost s vyšší frekvencí uvedených aktivit v domácnostech rodinného typu. Tomu odpovídal i vyšší podíl ekologicky jednajících mezi ženami než mezi muži. Naproti tomu náboženská „příslušnost“ se i v této studii ukázala jako činitel ekologické chování neovlivňující.

Podobnou problematikou jako právě zmíněný australský průzkum se zabývala i studie N. Nelissena a P. Scheepse (Katolická univerzita v Nijmegenu) „Ekologické uvědomění a chování“, opírající se o dva časově oddělené průzkumy (1985, 1990) na víceméně reprezentativních vzorcích nizozemského obyvatelstva. Studie se soustředila zejména na otázku konzistence mezi ekologickými postoji a chováním. Stupeň ekologického uvědomění měřili ukazateli podchycujícími jednak názor na stav životního prostředí, jednak ochotu přinést v zájmu zlepšení prostředí nějaké oběti a aktivně se podílet na péči o životní prostředí. Ukazatele ekologického chování zahrnovaly účast na odděleném sběru domácího odpadu, uplatňování ekologických hledisek při nákupu zboží, šetření energií (voda, elektřina) v domácnosti a používání osobního automobilu k cestám uvnitř a vně vlastní obce. Mezi činitele, u nichž sledovali možný vliv na ekologické uvědomění i chování, zařadili autoři vedle běžných sociálně demografických charakteristik také různé postojové komplexy, jako „postmaterialismus“, „sociální kriticismus“, „ekonomický liberalismus“, „kulturní konzervatismus“, dále obavu o udržení společenského postavení, sociálněekonomickou frustraci a politické odcizení – o těchto činitelích autoři soudili, že by mohly představovat sociálně motivační složku ekolo-